

İyiliği Emir, Kötülüğü Nehiy-3

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّمْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.

Öncelikle hadis-i şerifin metnini teberrüken okuyalım:

مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ

Ebu Said el-Hudrî radiyallahu anh, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemi şöyle buyururken işittiğini söylemiştir:

“Kim bir kötülük görürse onu eliyle değiştirsin. Şayet eliyle değiştirmeye gücü yetmezse diliyle değiştirsin. Diliyle değiştirmeye de gücü yetmezse kalbiyle düzeltmeye çalışsın ki, bu imanın en zayıf derecesidir.”

Bu hadis-i şerif Müslim, Tirmizî ve Nesaî’de rivayet ediliyor. Yani hadis-i şerifi Resûlullah aleyhisselam Efendimiz’in buyurmuş olduğunda şüphemiz yoktur.

Hadis-i şerif üç şey istiyor: Görülen yanlış *elle düzeltmek* yani güç kullanmak, buna imkân bulunamıyorsa *dille düzeltmek* yani uyararak, hem gücü yetmiyor hem sesini ulaştırıyormuş veya daha kötü bir sonuçtan çekiniyorsa *kalple düzeltmek*.

Müslümanlar olarak bu hadis-i şerifin aydınlattığı bir gerçeği de zihnimize naksetmemiz lazımdır. Esasen Allah Teâlâ, kötülerin ve kötülüğün kökünü kurutmayı müminlere söz vermemiştir. Hiç kimse zinanın, hırsızlığın, katliamın, dedikodunun, erkeğe-kadına zulmün ve yalanın olmadığı bir dünya hayali kurmamalıdır. Böyle bir dünya Medine’de dahi kurulmamıştır, Allah böyle bir söz de vermemiştir. Dünyada kötülüğün varlığını tamamen bitirmek gerçek dışı bir vaattir. Aksini söyleyen yanlış söz söylüyordur. Gruplar ve kitleler şeklinde veya belli dönemler için güzelliklerin hükümlerini söz konusu olabilir ama herhangi bir tarihten itibaren kötülüğün artık biteceğini söylemek imkânsızdır.

Allah Teâlâ gündüz ile geceyi birbirine kovalattığı gibi iyi ile kötüyü de birbirine kovalatmaktadır:

وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَفَسَدَتِ الْأَرْضُ

Biz zannederiz ki dünyayı kötüler; kalpazanlar, kötü esnaflar, yalancı siyasetçiler bozmaktadır. Rabbimiz ise kitabında, “iyilerin kötülerle mücadelesi olmasaydı yeryüzünde fesat olurdu” buyurmaktadır. Demek ki dünyada bizim umduğumuz gibi bir hayatın var olması, kötünün de var olmasıyla mümkündür. Öyleyse kötüler illa olacaktır.

Necip Fazıl’ın “Ey düşmanım sen benim ifadem ve hızsın/Gündüz geceye muhtaç, bana da sen lazımsın” dizeleri de bu ayetten esinlenerek yazılmış gibidir ve ayetin mealini tam olarak anlatmaktadır. Allah ona rahmet etsin.

Giriş bölümümüzde böylece, dünyanın başlangıcından bu yana yalnızca iyilerin hükümlerini sürdürdüğü bir yer bulunmadığını tespit etmiş oluyoruz. Âlemlerin efendisi olan Resûlullah aleyhisselatu vesselamın, devletin başında bulunduğu on senelik zaman diliminde sorunsuz bir gün geçmemiş, kötülerin kökü kazınamamıştır. Kazınabilseydi, müminlerin halifesi Ömer radiyallahu anhi bir Mecusî melunu, Efendimiz aleyhisselamın kabrine üç metrelik mesafedeyken şehit edemezdi. Osman radiyallahu anh Resûlullah’ın şehrinde şehit edilemezdi. Kötülerin bulunmadığı bir yer olsaydı dünyada, buna en layık yer Medine-i Münevvere olurdu ama oraya bile böyle bir hâl nasip edilmemiştir.

Kötülüğü dünyaya gönderen Allah Teâlâ, karşısında kale gibi durmak vazifesini de Müslümanlar'a yüklemiştir. İslam'da "sen kendi hâlinde, ben kendi hâlimde" anlayışı yoktur. Dinimiz "sen varsan orada kötülük olmamalı" anlayışını temsil için vardır. Camisine gidip tesbihini çeken ama caminin etrafında olup bitenlerle ilgilenmeyen Müslüman modeli Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin Medine'de yetiştirdiği Müslüman modeli değildir.

İşte bunun içindir ki Resûlullah aleyhisselam kötülüğün karşısına el, dil ve kalp setlerini çıkarmayı emretmiştir. Sonra cümlesini, kalbiyle bile olsa refleks göstermeyen müminin imanından bir şey kalmadığıyla tamamıyor. Eliyle iş bitiren, olmadığında diliyle meseleyi halleden ve bu ikisini beceremediğinde de içindeki samimiyete melekleri inandıran kişidir mümin: Elini ve dilini kullanabilseydi o kötülüğe izin vermeyecekti.

Müminler iyiliği temsil etme sertifikası almış yetkili kişilerdir. Kelime-i tevhidi söyleyerek iman etmek bu yetkiyi almaktır. İyiliği temsil yetkisi olanlar buna rağmen kötülüğün karşısına bedeniyle çıkamıyor, cebinden parasını çıkarıp önleyemiyor, diliyle rica ederek engel olamıyor ve kalbinden de nefret ediş ve taraf tutma gösteremiyorsa işte hadis-i şerif buna "imanın en zayıf noktasıdır" buyuruyor. Bundan sonra kişi artık istediği kadar "hacı efendi" veya "bey efendi" olsun...

Bir şey insanlığın aleyhine ise Allah ondan razı olmaz. Mesela yola tükürmek, çöp atmak Allah'ın razı olacağı işlerden değildir. Bu bir kötülüktür ve müminler böyle bir harekete engel olmalıdırlar. Mümin başarıp böyle işlerin listesini zihninde otomatik hâle getirmelidir. "Bu işten Allah memnun olur mu?" sorusu kendiliğinden gelmeli, cevabı da kendiliğinden yerine oturmalıdır.

*

187. hadis-i şerif yine bu minvalde içeriğe sahip ancak Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem başka bir noktadan daha meseleyi önümüze koyuyor.

İbni Mesud radiyallahu anhdan rivayet edildiğine göre Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Allah Teâlâ'nın benden önceki her ümmete gönderdiği peygamberin, kendi ümmeti içinde sünnetine sarılan ve emrine uyan, ihlaslı ve seçkin yakın çevresi, ashabı vardı. Bu samimi çevre ve ashabından sonra, yapmadıklarını söyleyen ve emrolunmadıklarını yapan kimseler onların yerini aldı. Böyle kimselere karşı eliyle cihat eden mümindir, diliyle cihat eden mümindir, kalbiyle cihat eden de mümindir. Bu kadarcığı da bulunmayanda hardal tanesi ağırlığında iman yoktur." (Müslim)

Hardal, susam benzeri bir bitkidir ve burada küçüklüğü sembolize etmek için kullanılmıştır.

Efendimiz aleyhisselam, İslam'ın lafını üreten ama amel bezinde tarağı olmayanlarla iyiliği emredip kötülüğü düzeltmek konusunu işlemektedir. Bu tip kimseler Peygamber aleyhisselamın getirdiği dinin kalitesini bozduklarından onlarla mücadele etmek tavsiye ediliyor. Resûlullah aleyhisselatu vesselam ve ashabının kalitesi konuşmak ve yapmak üzerinedir. Hâlbuki hadiste tarif edilen kimseler konuşuyorlar ama yapmıyor, bu yüzden kaliteyi aşağı çekiyorlar. Ashab-ı kiram üzerinde görünen kalitenin kıyamete dek sürmesi için bu kimselerle mücadele etmek lazımdır. Yoksa her gelen nesille kalite bir puan aşağı çekilmiş olsa bundan birkaç asır sonra ortada İslam'dan bir şey kalmaz.

Eliyle, diliyle veya kalbiyle bu tipteki kimselere karşı mücadele yürütmeyen kimselere karşı Efendimiz aleyhisselamın tehdidi, elbette çok önemli ve tehlikelidir. Müslümanlığın konuşulan ama yaşanmayan, Müslümanlar'ın sözünün güvenilir olmadığı, günah işlenen yerde Müslüman sesinin çıkmadığı bir toplum oluşmasına karşı eliyle güç yetiren eliyle, diliyle yapabilen diliyle, bunu da beceremeyen en azından beddua edip kalbinden tepki göstererek yapmadığı sürece ortada eriyen bir İslam var, kaybolan çizgi var demektir.

Bundan bütün Müslümanlar sorumlu olduğu gibi elini-dilini-kalbini bu yöndeki çabalara sarf etmeyen herkes de vebal altında demektir. Bu sorumluluğun oranının ne olduğu ise vurguladığımız gibi, hardal tanesi kadar bile imanı olmamak gibi, oldukça tehlikeli bir seviyededir. Refleksi olmayan Müslüman'ın imanını iman diye kabul etmiyor Efendimiz aleyhissalatu vesselam. Peygamber aleyhisselamın çizgisi bir hatıradır ve bozulamaz.

Bu hadis-i şerif, diğer yandan, evinde oturup tespih çekmek ve camiye gidip gelmekle büyük işler başardığını düşünen nesillere hitap etmektedir. Ümmet-i Muhammed, polisten ve jandarmadan önce herkesin ahlaka bekçilik ettiği ümmettir ve toplumda herhangi biri, ahlaksız bir işi yapmaya cesaret edemiyor olmalıdır. Hadis-i şerif bunu söylüyor. Ki yakın zamana kadar Anadolu'nun köylerinde durum böyleydi, köylülerin bir refleksi vardı. Ama bir çocuğu lise için şehre gönderip döndüğünde beraberinde getirdiği kötü hâllerine de müdahale etmeyince yeni manzaralar yayılacak bir menfez buldu. Bir sessizlik, iki sessizlik derken kötülük hükümran oldu.

Hâlbuki ilk anda tepki gösterilseydi iyiliğin hükümranlığı bitmeyecekti. Allah Teâlâ dilese mesela yarı çıplak gezen her kadını bir yolla helak edebilirdi. Ama vaziyetin düzeltilmesini, imanının bir gereği olarak müminden istemektedir. Mümin, Allah'ın yeryüzündeki bekçisi ve kolluk görevlisidir. Müminin eli-dili-kalbi ile bu görevi yerine getirmesi imanının bir gereği olduğundan imanın kalpte kalabilmesi için illa görev yerine getirilecektir. Bir fantezi değil gereklilik olması konuya bakışla ilgili çerçeveyi de belirler.

Hadis-i şerifin öğrettiklerinden biri de Efendimiz aleyhisselamın kendinden sonra gelen zamanlarda kötülüğün mesafe kat edeceği ve İslam'ın zor zamanlar yaşayacağı mesajıdır. Bu da mümine hayalci olmamayı öğütlemektedir.

Bu konudan öğrenilecek mühim bir tanım da 'mücahit' kelimesinin tarifine yüklenen perspektif olacaktır. Resûlullah aleyhissalatu vesselam açık bir dille, cihadın elle-dille-kalple yapılabileceğini söylediğine göre biz cihadı yalnızca Bedir'de kılıç kullanma olarak göremeyiz. Orijinal tanımıyla cihat, Allah'ın adını-şeriatını ve Müslüman ahlakını üstün tutmak için yapılan her şeydir. Bir çocuğun efendi ve ahlaklı olmasını sağlamak cihattır, onun edepli olmasını sağlayan öğretmen de mücahit demektir. Öyleyse hayat her nerede varsa cihadın da orada olabileceği anlamına ulaşmış oluyoruz.

Çıkarılabilecek latif bir sonuç da Efendimiz aleyhisselamın ashab-ı kiramı nasıl bağına basıp çok sevdiğidir. Onları can dostları olarak zikrediyor ve sevgiyle yâd ediyor. Bu da bizi tereddütsüz bir gerçeğe ulaştırır ki insanın Müslümanlığı, ashab-ı kiramı sevdiği kadardır. Resûlullah'ı sevmek Müslümanlığın bir gereğiye ve o da ashabını bağına basıyorsa Müslüman neden basmasın?

Ashab-ı kiramı; Resûlullah'ın sevdiği gibi topluca sevmek, onları cici/öcü ayrımı gibi batıl tasniflere tâbi tutmamak lazımdır. Sevginin sahte olmaması böyle ispat edilebilir. Onlar arasında günahkârlık veya çok/az cihat etmek gibi farklar bulunabilirse de böyle farklılıkların herhangi biri bizi alakadar etmez. Onları dinimizi bize ulaştırmada Allah'ın onlara şeref vermesi sebebiyle severiz. İçimizde onlara karşı sevginin zayıflaması da dinimizin elimizden gitmesi anlamından başka bir manaya gelmez. Onlar avizeyi tutan halka gibidirler.

Allah hepsinden razı olsun.

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ. وَصَلَّى اللّٰهُ وَسَلَّمْ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَىٰ اٰلِهِ وَصَحْبِهِ اَجْمَعِيْنَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.